

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ТА ЗМІСТ ТУРИСТИЧНОЇ ОСВІТИ НА ЗАМОРСЬКИХ ТЕРИТОРІЯХ ФРАНЦІЇ

Актуальність статті полягає в тому, що материкова частина Франції розділена на 94 департаменти, до яких додаються 2 департаменти на острові Корсика, 6 заморських департаментів (Гваделупа, Мартініка і Гвіана в Центральній Америці, а також Реюньйон біля південно-східного узбережжя Африки, Сен-П'єр і Мікелон біля південно-східного узбережжя Ньюфаундленду) і 5 заморських територій (Нова Каледонія, Французька Полінезія, до складу якої входять острови Суспільства, Маркізькі острови, архіпелаг Туамоту, Французькі південні та антарктичні території; острови Уолліс і Футуна, розташовані на екваторі, в південно-західній частині Тихого океану між Фіджі і Самоа; Майотта – один з островів Коморські пасма біля східного узбережжя Африки).

Мета статті – розглянути туризм та систему освіти на заморських територіях Франції, які приваблюють тисячі туристів з усього світу.

Французька Полінезія. Основна галузь економіки – обслуговування туристів (близько четвертини ВВП). За законом від 27 лютого 2004 р., також називається заморським краєм (pays d'outre-mer) і наділена широкою автономією. Французька Полінезія поділяється на 5 адміністративних підрозділів (subdivisions administratives), які, у свою чергу, поділяються на 48 комун. Щорічно острова відвідують 100 тис. туристів. Експорт перлів забезпечує 80% валютних надходжень до бюджету. Нова Каледонія (Nouvelle Calédonie) – володіння Франції в Меланезії, що займає групу островів у південно-західній частині Тихого океану. Сен-П'єр і Мікелон (Saint-Pierre et Miquelon) – володіння Франції, що займає низовинний архіпелаг з 8 островів (найбільші – Сен-П'єр, Мікелон, Ланглад) біля східних берегів Північної Америки, на південь від острова Ньюфаундленд.

В 2004 р. архіпелаг відвідали 55 тис. туристів. У цілому кліматичні умови сприяють розвитку сільського господарства та туризму [1].

Французька Гвіана – заморське володіння Франції на північному сході Південної Америки; розташована на північ від екватора. Туризм розвинений слабо через несприятливий клімат і важкодоступність. У 2002 р. Гвіану відвідало 65 тис. іноземних туристів (дохід – 45 млн дол.). Визначні пам'ятки: місця нерестовищ шкіряних морських черепах, колишні поселення і в'язниці каторжан (у тому числі знаменита в'язниця на о. Диявола, де відбував покарання капітан А. Дрейфус, звинувачений у зраді в 1894 р.), аерокосмічний центр поблизу Куру з музеєм космонавтики, природний заповідник Трезор, водоспади “Каскад Вольтера”. Серфінг, віндсерфінг і плавання можливі в Гвіані на океанських берегах близько Кайенна і Куру, але засобів обслуговування досить мало.

На річці Габріель і в районі Дакки непогані умови для рафтингу та походів на каное. Є відмінні маршрути для піших подорожей від Ремі-

Монжолі до вершини Монтань дю Махурі. Гвіана складається з двох явищ. Перше – джунглі. Друге – космодром. Туризм у Гвіані не є ще особливо сильною економічною реальністю, однак регіон приймає 60 тис. туристів за рік, перспективи розвитку величезні. Специфічна територія Гвіани не є ще досить привабливим туристичним напрямом для фахівців, проте там існує сильний потенціал туристичного розвитку й цілком ідентифікована туристична пропозиція:

- традиційна сфера: купальний туризм та круїз;
- специфічна сфера: “зелений” туризм, туризм з природним культурним надбанням; “науковий” туризм;
- спортивна сфера: підводний туризм, екстремальний туризм.

Проте ще існує відхилення між цією потенційною пропозицією й реальністю існуючих туристичних продуктів.

Первісна і безперервна освіта повинна мати за мету скорочення цього відхилення. Туристичний розвиток Гвіани, насамперед, характеризується вдосконаленням екологічного туризму. Найпоширеніша спеціалізація “Тід по тропічних лісах Амазонії”.

Очевидно, що Гвіана може виявитися туристичною зоною, здатною приймати набагато більше туристів при реалізації концепції специфічних туристичних продуктів. Логічний розвиток суті цієї концепції полягає в удосконаленні структури екологічного туризму, тому що 90% території Гвіани зайнято тропічними лісами, а також культурологічного туризму, поціновувачі якого здатні зрозуміти й оцінити природні багатства та етнічне розмаїття Гвіани. Останніми роками з’явився новий напрям у сфері екологічного туризму – спортивний екологічний туризм. Як у всіх туристичних зонах, доступ до кваліфікації й адаптація компетенції є однією зі складових розвитку туризму в Гвіані. Мета полягає в тому, щоб, переконуючись в адекватності між пропозицією освіти й становищем на ринку праці, урізноманітнити галузі освіти залежно від специфічності Гвіани, особливо Карибського басейну й Амазонії [2].

Мартініка – це “шматочок Франції на Карибських островах”. Мартініка перебуває на однойменному острові у Вест-Індії, який належить до найбільших в архіпелазі Малих Антильських островів. Острів Мартініка був названий Христофором Колумбом “найкрасивішою країною у світі”. Чудові пляжі, відокремлені бухти, буйні тропічні ліси, численні місця для занять підводним плаванням та іншими видами спорту приваблюють туристів зі всього світу. Також популярні оглядові екскурсії по острову на джипах, катання на конях і піші прогулянки [1].

Гваделупа є місцем розквіту традиційної культури, місцем, де займаються підводним плаванням, ловлею великих риб. Природний заповідник “Ле Гранд Кю де Сак Марен” являє собою тропічну екосистему загальною площею 9000 га. “Внесення вже другого за рахунком об’єкта заморських володінь Франції (першим був відзначений Великий бар’єрний риф в Новій Каледонії) до списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО свідчить про міжнародне визнання значущості внеску заморських земель у природні ба-

гатства Франції”, – говориться в доповіді, підготовленій Жаном-Луї Борлоо, державним міністром екології, енергетики та сталого розвитку [1].

Єдиний сектор, який перебуває в постійному розвитку останніми роками, залишається туризм. Мартініка і Гваделупа приймають кожна близько 600 тис. туристів за рік. Але сьогодні туристичне відвідування Антильських островів зменшується: конкуренція з боку Куби й Санто-Домінго, старіння готельного парку, низька якість послуг, більш високі витрати пояснюють це відносне зниження.

Серед усіх заморських територій саме Мартініка і Гваделупа задають тон у питанні туристичного розвитку громадських просторів.

Мобілізація всіх зусиль у галузі освіти знайдуть своє повне вираження тільки в декваліфікації всіх туристичних інструментів, якими володіють Мартініка і Гваделупа. Гваделупа володіє сьогодні одним із семи національних парків Франції. Вулкан сірчаного рудника панує над 250 км у тропічному лісі. Туристична діяльність усередині цього природного парку розглядається як перспектива довгострокового розвитку туристичної діяльності: у 1992 р. ЮНЕСКО визнала цей природний парк “світовим резервом біосфери” [1].

Реюньйон – вулканічний острів, що відноситься до групи Маскаренських островів. Найближчі сусіди в Індійському океані – Мадагаскар (800 км) та Маврикія (220 км). Сюди прагнуть потрапити любителі змагань з мультиспорту з усього світу. Завдання учасників полягають у тому, щоб подолати марафонську дистанцію. Спортсмени та люди, далекі від спорту, роблять це на велосипедах, пішки і хто як може.

Крім можливості провести час серед захопливих природних ландшафтів, високий рівень істинно французького сервісу на курортах і готелях на острові також приваблює туристів та сприяє розвитку туризму в цілому. Інтерес до острова тільки зростає. Завдяки природним пам’яткам, таким як вулкани, Ніагарський водоспад, багатий світ флори й фауни, острів є місцем зустрічі дайверів, любителів екстремальної їзди на гірському велосипеді, учасників наукових експедицій і простих мандрівників. Тут також проводяться зйомки гарних і яскравих рекламних плакатів та фантастичних фільмів [1].

Туризм відіграє переважну роль у розвитку заморських територій.

Туристична діяльність і охорона навколишнього середовища, не повинні перебувати в суперечності. Необхідно домогтися збільшення споживання туристичного продукту та туристичного розвитку, раціонального використання та природних ресурсів. Розвиток економіки заморських територій ґрунтується більшою мірою на туризмі. У цьому регіоні було вжито ряд заходів у рамках закону про розвиток цієї території: визначення сфери територіальних компетенцій; сум капіталовкладень; звільнення від оподаткування.

У зв’язку із цим великого значення набуває діяльність усіх регіональних організацій щодо збереження тієї культурної спадщини, яка історично склалася на цій території.

Велика увага приділяється охороні навколишнього середовища, взаємодії великих виробничих структур і мікропідприємств з організаціями, що координують питання туристичної освіти на заморських територіях.

Усі ці заходи супроводжуються постійною увагою не тільки до економічної діяльності, а й до сфери освіти, підготовки туристичних професій з метою стратегічної ефективності: поліпшення якості обслуговування туристів на всіх етапах прийому, використання інновацій та інформаційних технологій, щоб відповідати очікуванням ринку й клієнтури; створення та розвиток специфічного туристичного продукту [1].

Становлення туристичної галузі тягне за собою створення та вдосконалення туристичної освіти з урахуванням специфічності кожної території. Заморські території використовують традиційні навчальні заклади для професійної підготовки у сфері туризму: державні типові навчальні установи; професійні ліцеї, які пропонують початкову освіту, ідентичне освіті на всій французької території.

Проте освіта повинна відповідати специфічності туристичної пропозиції цього регіону. У галузі безперервної освіти, як і на всій території Франції, кожне підприємство, кожен працівник і кожен безробітний мають специфічний підхід, заснований на очікуваннях підприємства, на кваліфікації та професійній кар'єрі працівника, термінах і витратах на освіту.

За двадцять років туристична індустрія повсюдно замінила традиційну діяльність цих островів. Обидва закони про звільнення від оподаткування (1975, 1986 рр.) стимулювали капіталовкладення, особливо в готельній справі і сфері рекреації. Сьогодні туристичний продукт, який пропонують Антильські острови, застарів і вступив у гостру конкуренцію з туристичним продуктом країн Карибського басейну.

Першочергова мета активізації індустрії туризму, полягає в підвищенні вартості креольської культури та місцевого надбання.

Пропозиція нових туристичних продуктів, що відповідає очікуванням більш вимогливої клієнтури, здійснюється через ініціативи локальних менеджерів, але вони зруйновані відсутністю досвіду й компетенції цих молодих фахівців у галузі управління: "Вони досліджують, таким чином, нові шляхи, але відчувають брак компетенції в управлінні, яка зміцнила б їх ініціативу", – підкреслює регіональний Будинок освіти і робіт Гваделупи. Перед системою туристичної освіти в цьому регіоні стоять три завдання: підвищити кваліфікаційний рівень найманих робітників і менеджерів; підкреслити культурну своєрідність цього регіону; поліпшити управління людськими ресурсами для того, щоб сприяти еволюції мотивацій і мислення.

Однак у цій справі існують деякі труднощі:

- у сфері початкової освіти: освіта відрізняється рівнем більш слабким, ніж на всій національній території;
- у сфері безперервної освіти: доступ до неї залишається вкрай обмеженим.

Безперервну освіту здобуває обмежена кількість людей (більше ніж 40% у готельній справі, менше ніж 30% у рекреації). Вона зберігає свій статус лише для персоналу великих підприємств.

У зв'язку з нинішнім становищем був намічений ряд заходів. У сфері початкового освіти:

- поліпшувати профорієнтацію серед випускників шкіл;
- підвищувати привабливість професії у сфері туризму;
- розвивати знання про культурне надбання регіонів;
- робити більш ефективною адекватність між освітою та працевлаштуванням;
- краще знайомити зі специфічністю Карибської туристичної зони;
- сприяти й розвивати навчання іноземних мов;
- поглиблювати освіту викладачів;
- створити центр трудових ресурсів та економічного стимулювання, який передбачав би еволюцію в цій сфері діяльності [2].

Ряд заходів, вжитих у цій сфері, показує, що освіта дає змогу зберегти роботу й довести свою професійну кваліфікацію до необхідного рівня. Туристичний розвиток повинен здійснюватися через постійне розширення поля компетенції за допомогою обмінів між регіонами.

Географічно обміни можуть бути всередині французької Карибської зони, між Карибами й метрополією, між Карибським та іноземними територіями (Європа, США, Азія). Для зближення систем туристичної освіти було розглянуто генеральну угоду розвитку освіти між Мартінікою, Гваделупою і Гвіаною, для обміну досвідом.

Ідея полягає в тому, щоб створити імідж заморських територій з їх розмаїттям культурних надбань: Мартініка, колишня назва креольською мовою “Острів квітів”; Гваделупа і всі її острови (Марія Галант, Святий, Saint-Barthélemy, Святий-Мартін); Гвіана, яка привертає увагу своїм сучасним комфортом, що сусідять з лісами Амазонки.

Ця різноманітність територій об'єднана одним – це простір креольської культури, який необхідно використовувати як для розвитку туристичної економіки, так і туристичної освіти. Звернення туристичної галузі до міжнародного аспекту своєї діяльності дасть змогу виміряти очікування клієнтури, що прийшла з Європи, США чи Азії. Розвиток туристичної діяльності проходить з кращим знанням міжнародних запитів, посиленням лінгвістичної компетенції й компетенції всієї сфери обслуговування. Організація освіти повинна відповідати прагненню представити заморські території за кордоном у кращому вигляді.

Незважаючи на введення цілої низки фінансових інструментів (зобов'язання французького Агентства розвитку регіонів, Європейського інвестиційного банку), податкових інструментів звільнення від оподаткування (до 70% згідно із законом), установок Регіональної схеми туристичного управління (SRAT), туристичне піднесення на французьких Антильських островах відчуває великі труднощі:

- на 14,6% зниження цін через старіюче обладнання готельного обладнання (європейці вибирають напрями, де готельне господарство відрізняється кращою якістю: Кубу, Санто-Домінго);

- недостатність і дорожнеча повітряного транспортного (авіакомпанії Ер Франс і Корсар транспортували на 50 тис. осіб менше, ніж у попередньому році);
- неможливість використання сучасних великих фінансових інвестицій у маленьких структурах суспільного та сімейного готельної справи;
- спад туризму у сфері організації круїзів;
- відсутність реальної державної політики на користь заморських напрямів [2].

Необхідно вудосконалювати співпрацю всіх учасників організації туристської освіти і професійної підготовки фахівців у сфері туризму: активізувати роботу регіональних агентств з найму, освітніх установ, державних і регіональних громадських структур, різноманітних регіональних місій та фондів.

Економіка туризму сильно залежить від економічних умов, які значно погіршилися в деяких заморських територіях Франції, особливо в Мартиніці і в Гваделупі. Таким чином, саме новий порив у сфері туризму повинен бути тим виходом, який допоможе вийти з кризи.

Безперервна освіта в університеті на Антильських островах і Гвіани і Гваделупи складається з двох циклів: перший цикл – університетський диплом за спеціалізацією “Управління підприємством”. Після закінчення навчання й отримання диплома першого циклу можливе продовження навчання на другому циклі – університетський диплом за спеціалізацією “Управління підприємством у сфері туризму”. Освіта розрахована на два роки (4 семестри) і три блоки: фундаментальні дисципліни, додаткові дисципліни, методологія університетської роботи. Третій цикл передбачає два типи освіти: а) професійна підготовка зі стажуванням протягом одного року з отриманням диплома про вищу спеціальну освіту; б) освіта, орієнтована на наукове дослідження й захист докторської роботи [3].

Поряд зі сприятливими економічними умовами необхідно створити гідну середовище для підвищення загального та професійного рівня на всіх заморських територіях. Зусилля, зроблені у сфері туристичної освіти, дадуть змогу новій генерації фахівців знайти краще застосування своїх сил в економіці й допоможуть вивести її з кризи. Поліпшення якості пропозиції послуг приводить до необхідності посилення компетенції спочатку початкової освіти, особливо коли мова йде про компетенцію в таких сферах: управління, торгівля, іноземні мови, нові технології, економіка туризму (статистика, транспорт, сегменти клієнтури).

В економічному плані законопроект, що стосується заморських територій Франції, має три основні складові: поділ територіальної компетенції між заморськими підприємствами й метрополією, заохочення у створенні довготривалих робочих місць; сприяння новим капіталовкладенням за допомогою звільнення від оподаткування, створення сприятливого клімату для ініціатив. Запропоновані заходи передбачаються строком 15 років для того, щоб підготувати професійні кадри відповідного рівня, які, у свою чергу, змогли б стабілізувати економічний розвиток заморських територій

Франції. Все це буде сприяти збереженню конкурентоспроможності цього регіону. Мета полягає в тому, щоб створити перспективи на майбутнє, які дають змогу встановити клімат довіри, вийти зі стану постійної допомоги та дестабілізації.

Така туристична політика дає змогу переосмислити зусилля, необхідні для реформування туристичної освіти, які повинні бути зроблені на всіх рівнях у перспективі довгострокового розвитку. Дійсно, пріоритетними напрямками в туристичній діяльності заморських територій у цьому регіоні є: поліпшення повітряного транспортного обслуговування й модернізація різних галузей діяльності, серед яких туристичні структури, великі готелі та малі підприємства.

На сьогодні Корсиканський університет готує фахівців для сфери туризму за спеціалізацією “Туризм та розвиток” з метою підготовки кадрів для цього сектора економіки Корсики, які могли б створювати туристичний продукт і були здатні реалізовувати його на туристичному ринку. В Університеті готують майбутніх керівників підприємств туристичної індустрії. Основна увага приділяється взаємодії природи й культури.

У жовтні 1992 р. Університет Святого Луї на Узбережжі Суте Опала відкрив свої двері для перших студентів, яких було 4300, сьогодні їх 11 000. Тут готують фахівців для сфери туризму та дозвілля в таких секторах: туризм і стратегія розвитку, туристичне проектування, підвищення вартості культурного та природного надбання, професії у сфері спорту, сільські проекти економічного розвитку.

Загальний обсяг годин – 500, двомісячне стажування, вивчення двох обов’язкових іноземних мов. За спеціалізацією “Готельна справа” навчання триває 1 рік – 515 годин і чотиримісячне стажування [3].

Висновки. Отже, підвищення рівня початкової освіти дозволить згодом здійснити кращу адаптацію майбутніх найманих робітників. Однак існує дискримінація в доступі до безперервної освіти між великими структурами і малими підприємствами. Нова система початкової й змішаної освіти буде враховувати цю дискримінацію для того, щоб скоротити негативні результати в освіті для нових поколінь.

Література

1. Алисов Н.В. Экономическая и социальная география мира (общий обзор) / Н.В. Алисов, Б.С. Хорев. – М. : Просвещение, 2000. – 367 с.
2. Damas M. Le college unique./ Le systeme educatif / M. Damas // Cahiers francais. – Paris : La documentation francaise. – 1998. – № 285. – Mars–avril. – P. 25–29.
3. Mons N. Les nouvelles politiques educatives: La France fait-elle les bons choix? / Natalie Mons. – Paris : Presses universitaires de France, 2007. – 58 p.